

10e JAARGANG
NUMMER 8
SEPTEMBER 1974

DAAD
EN
GEDACHTE

**orgaan gewijd aan de problemen
van de zelfstandige arbeidersstrijd**

+++++
+ Bij elke bijzondere handeling +
+ gaat het denken aan het doen +
+ vooraf. Bij het handelen van +
+ klassen of massa's blijkt de +
+ betekenis van het handelen +
+ pas achteraf. Hier gaat de +
+ daad vooraf aan het begrip. +
+++++

DAAD EN GEDACHTE

Orgaan gewijd aan de problemen
de zelfstandige arbeidersstrijd

GEEN VASTE ABONNEMENTSPRIJS

De uitgave zal worden bekostigd uit VRIJWILLIGE bijdragen

Red. en adm.: Corn. Outshoornstraat 1', Amsterdam - W

Postgiro 307695

DE HOUDING VAN BONDEN EN ONDERNEMERS TEN OPZICHTE VAN BEDRIJFSBEZETTINGEN

Een voortgezette discussie *)

Ontwikkelingen in het ene kapitalistische land zijn vaak een spiegel van hetgeen er in het andere kapitalistische land gebeurt of te gebeuren staat. Dat is al een oude waarheid. Zij is ons dezer dagen nog eens opnieuw gebleken. Wat ons daarbij tevens duidelijker werd dan ooit is dit, dat in de moderne industriële wereld niet altoos dezelfde staat vooruitloopt op toekomstige gebeurtenissen. Nu eens doen zich in Groot-Brittannië dingen voor die elders nog niet aan de orde zijn geweest, dan weer is het Frankrijk, Italië, Duitsland, Nederland, de U.S.A. of welk land ook dat om dezelfde reden de belangstelling trekt.

Dat was in het verleden natuurlijk anders. Engeland is de bakermat van het moderne kapitalisme. Gedurende een heel lange tijd kon men de maatschappelijke tegenstellingen die deze produktiewijze kenmerken dáár het scherpste waarnemen. De klassenstrijd tussen de arbeiders en de bourgeoisie laaide er al fêl op toen de scheidslijn tussen beide in Frankrijk of Duitsland nog allesbehalve duidelijk zichtbaar was. Kort na het einde van de Napoleontische oorlogen, in 1819, liet de Britse heersende klasse bij Peterloo al wanhopige werkers neersabelen. Iets dergelijks gebeurde in Frankrijk pas in 1831 bij de opstand van de zijdewevers in Lyon, in Duitsland niet voor de Silezische weversopstand van het jaar 1844, waarvan het - tussen haakjes - zelfs nog de vraag is of hij wel als een échte proletarische strijd kan worden gedefinieerd. Hoe het zij, de verschillen tussen Engeland en de landen waar het kapitalisme later, soms zelfs véél later tot ontwikkeling kwam waren aanvankelijk groot.

---

*) Men zie ook het artikel "Bedrijfsbezetting: zet en tegenzet" in het juninummer van "Daad en Gedachte", alsmede het verslag van de in april j.l. gehouden internationale conferentie in Boulogne in ons meinummer.

Verschillen in ontwikkeling bestaan er uiteraard vandaag de dag ook nog wel. Zij zullen er vanzelfsprekend ook wel altijd blijven. Maar zij zijn geenszins meer van dien aard, dat Engeland in alle opzichten de rest van de kapitalistische wereld ver vooruit zou zijn. Weliswaar is het onze overtuiging dat, om redenen die wij hier buiten beschouwing moeten laten, de strijd van de Britse arbeiders een lichtend voorbeeld vormt voor de strijd van de arbeiders elders. Die mening berust echter hierop, dat de Britse arbeiders in het algemeen z e l f s t a n d i g e r optreden, meer hun eigen boontjes doppen dan de arbeiders in bijvoorbeeld Frankrijk of Italië. Wij bedoelen er n i e t mee, dat moderne strijdvormen en tactieken in Engeland op groter schaal zouden worden toegepast.

Laten wij als voorbeeld nemen de "wilde", dat wil zeggen de niet door de vakbeweging geleide, maar door de arbeiders z é l f op touw gezette stakingen en bedrijfsbezettingen. Echt "wilde" stakingen zijn er de laatste 25 jaar en zeker de laatste 15 jaar in Engeland (en ook in Nederland) in groter aantal geweest dan bijvoorbeeld in Frankrijk of Italië, waar de vakbeweging - ook dan wanneer de conflicten geheel spontaan uitbraken - er tot voor kort altijd nog weer in slaagde de strijdende arbeiders in haar wurgende greep te krijgen. Pas in de allerlaatste tijd treedt een verschuiving in dat beeld op, ook in Duitsland, waar de "wilde" stakingen, te beginnen met de grote golf van september 1969, flink de kop hebben opgestoken. Wat de bedrijfsbezettingen aangaat: tot 1968 waren er in Groot-Brittannië duidelijk méér dan in Frankrijk. Met de zogenaamde "Mei-gebeurtenissen" van 1968 haalde Frankrijk de achterstand zo'n beetje in, maar men zal zich herinneren, dat juist in dat jaar de Franse vakbeweging, de bolsjewistische C.G.T. voorop, er toch in slaagde tegen de bezettingsgolf een krachtige dam op te werpen. Het gevolg daarvan was, dat er ongeveer twee jaar lang in Frankrijk nauwelijks van bedrijfsbezettingen sprake kon zijn. Sindsdien echter heeft zich in Frankrijk weer de ene bezetting na de andere voorgedaan met het gevolg dat het a a n t a l bezettingen in dit land het aantal bedrijfsbezettingen in Engeland verre overtreft.

De situatie waarmee wij te maken hebben is dus deze, dat de Britse arbeiders thans bepaald minder naar het wapen der bedrijfsbezetting grijpen dan hun klassegenoten in Frankrijk. Wie de bedrijfsbezetting - en niet zonder reden - als een hoger ontwikkelde vorm van strijd beschouwt dan de staking zonder meer, is wellicht geneigd om te beweren, dat dus nu de Franse arbeiders bij de klassenstrijd in het voorste gelid marcheren. Ons lijkt het voor een dergelijke conclusie nog wat te vroeg. Wij erkennen weliswaar, dat een bedrijfsbezetting van de daarbij betrokken arbeiders héél wat meer vergt dan een gewone staking, maar wij houden het voor onjuist om de ontwikkeling van de klassenstrijd alleen maar aan dergelijke uiterlijke vormen te meten.

We moeten hier onmiddellijk toegeven, dat er een tijd geweest is - en zo heel erg ver ligt zij nog niet eens achter ons - dat ook wij een dergelijke, zo voor de hand liggende maatstaf aanlegden. Wij beschouwden een bedrijfsbezetting als een hoger ontwikkelde strijdvorm dan een "wilde" staking zónder bedrijfsbezetting en wij hielden een "wilde-staking-zonder-meer" voor een hoger ontwikkelde strijdvorm dan de klassieke vakbondsactie. De klassenstrijdervaring van de laatste jaren heeft ons echter genoopt van een dergelijke schematische indeling volledig af te stappen en heel andere criteria te hanteren. Hoezeer wij ook de redenen begrijpen, dat men een bedrijfsbezetting van meer betekenis en ingrijpender acht dan een staking-zonder-meer, wij geloven toch, dat het voor een goed inzicht en een juiste beoordeling van

hetgeen er zich afspeelt op iets anders aankomt. Waar het om gaat is de vraag in hoeverre de arbeiders - wat ook de uiterlijke vorm van hun actie moge wezen - er in slagen hun e i g e n stempel daarop te drukken. Met andere woorden: niet de v o r m is 't belangrijkste, maar de i n h o u d.

Wat er in belangrijke mate toe heeft bijgedragen, dat wij op dat laatste, op de inhoud dus, het accent zijn gaan leggen, is de Britse mijnwerkersstaking van 1972. Voordien waren wij natuurlijk ook wel bereid om aan de inhoud méér betekenis toe te kennen dan aan de vorm. Het is iets, waartoe vrijwel iedereen geneigd is. Maar zoals het zo vaak gaat: praktische konsekwenties daaruit trekken is nog heel iets anders. Om zover te komen is een stuk ervaring vereist. Welnu: de mijnwerkersstaking die op 10 januari 1972 in Engeland uitbrak drukte ons met de neus boven op een werkelijkheid, die wij voordien veronachtzaamd hadden.

De Britse mijnwerkersstaking van 1972 namelijk was een staking die door de vakbond, de National Union of Mineworkers, werd geproclameerd. Naar de vorm dus géén autonome, zelfstandige actie van de arbeiders. Wat er gebeurde was, dat niet de bestuurders Daly en Gormly aan de touwtjes trokken, maar dat de kompels hun het heft volledig uit handen namen en optraden op een manier die deze brave bureaucraten achter hun bureau's moet hebben doen verbleken. Hoewel naar de v o r m een vakbondsactie, ging de staking naar de i n h o u d v é r buiten het kader van een dergelijke actie uit. De mijnwerkers beslisten z é l f en handelden z é l f en stoorden zich niet in het minst aan datgene wat hun zogenaamde leiders achter hun rug om be-disselden of bekokstoofden.

Stellen wij tegenover deze Britse mijnwerkersstaking een bedrijfsbezetting zoals die, welke onlangs bij de U.S.F.A. in Helmond heeft plaatsgevonden. Gelet op het ontstaan daarvan zou men haar een spontane actie van het personeel kunnen noemen. Maar met hoeveel recht? Hooguit op niet meer dan louter formele gronden. Want nauwelijks was zij een feit of de Industriebond van het N.K.V. verscheen ten tonele om het hele zaakje over te nemen en de gevolgen zijn bekend. Moet die U.S.F.A.-bezetting nu, louter ómdat zij een bezetting was, in betekenis hoger worden aangeslagen dan de Britse mijnwerkersstaking van '72? Wij geloven van niet, zomin als wij geloven, dat de bezetting van ENKA in Breda, door de vakbeweging georganiseerd om, zoals langzamerhand wel als bekend mag worden verondersteld, een bezetting van onderop, door de arbeiders z é l f, te voorkomen, een hogere vorm van strijd was dan de genoemde actie der Engelse mijnwerkers.

De vraag dus of de Franse arbeiders aan het front van de klassenstrijd in de eerste gelederen vechten, kan niet zonder meer met "ja" worden beantwoord, ómdat zij op ruime schaal tot bedrijfsbezetting overgaan. Er dient op meer te worden gelet dan op dat feit alléén.

Maar is het dan geen onomstotelijk feit, dat tot dusverre de Franse arbeiders de enigen zijn in West-Europa, die er bij herhaling toe overgaan directie- of stafleden in hun eigen bureau's of kantoren gevangen te houden om hen op die wijze onder extra druk te zetten? Bewijst dat niet, dat de arbeiders in Frankrijk zich meer dan al hun klassegenoten elders hebben losgemaakt van de heersende burgerlijke moraal, de heersende normen of de burgerlijke wetgeving?

Het gevangen zetten van directieleden en hun allernaaste medewerkers - het geschiedde in Frankrijk voor het eerst in de meidagen van '68 bij de vliegtuigfabriek "Aviation-Sud" in Nantes, maar is daar sindsdien, na de wederopleving van de klassenstrijd herhaaldelijk gebeurd - heeft zich tot nu

toe buiten Frankrijk alleen nog maar in Joegoslavië voorgedaan voor zover wij weten, in ieder geval niet in landen, waar de kapitalistische ontwikkeling met die van Frankrijk valt te vergelijken, niet bijvoorbeeld in Engeland. Vanzelfsprekend is een dergelijk optreden van de arbeiders in strijd met de burgerlijke rechtsnormen en met de burgerlijke moraal. Dat het om een bewust of opzettelijke doorbreking der burgerlijke rechtsnormen gaat willen wij daarmee niet betogen. Naar onze overtuiging vloeit een dergelijke handelwijze van arbeiders nooit daaruit voort, dat zij vooraf zich van het burgerlijk denken zouden hebben bevrijd. De manier waarop zij optreden wordt door de noodzakelijkheden en omstandigheden van hun situatie en van hun strijd bepaald. Niet omdat zij los zijn van de burgerlijke moraal sluiten ze hun directeuren op, maar doordat de strijd hun tot zo'n handelwijze dwingt raken zij in conflict met de burgerlijke moraal. Daaruit conclusies te trekken omtrent hun "bewustzijn" is een gevaarlijke bezigheid. Wij voor ons menen, dat men met gevolgtrekkingen omtrent hun "mentaliteit" de uiterste voorzichtigheid moet betrachten.

Wat wél vast staat is, dat in de kring van de Franse bourgeoisie voor het eerst bepaalde stemmen gepleit hebben voor een toekennen van het recht van bezetting. De verklaring daarvoor zal wel deze zijn, dat zich thans uitgerekend in Frankrijk de meeste bedrijfsbezettingen voordoen en de heersende klasse van dat land, meer dan welke andere heersende klasse door de bezettingen voor het blok wordt geplaatst. We zijn dat volledig eens met de Franse kameraden, die deze veronderstelling opperden toen wij met hen hierover van gedachten wisselden, zoals zij geheel en al onze mening onderschreven, dat een dergelijk recht van bezetting er op mikt, dat de vakbeweging dan veel gemakkelijker dan nu, ook in het geval dat de bezettingstaktiek wordt toegepast tussenbeide kan komen op de manier zoals zij thans reeds bij spontaan uitgebroken stakingen pleegt te doen.

Inmiddels heeft zich het merkwaardige feit voorgedaan, dat het na een eerste suggestie tot het toekennen van een recht van bezetting in dit opzicht in Frankrijk weer doodstil is geworden. De kwestie was nog maar nauwelijks (door dagbladen als "Le Monde" en "Le Figaro") ter tafel gebracht of men vernam er niets meer over. De Franse bourgeoisie keek ademloos toe tijdens een bedrijfsbezetting bij de fabriek van Rateau, een dochteronderneming van de grote, allerhande elektrische apparatuur vervaardigende trust van Alston, onder de rook van Parijs.

"Die bezetting", aldus onze Franse kameraden, "leek als twee druppels water op de ENKA-bezetting bij jullie. Zij werd door twee vakcentralen, de CGT en de CFDT op touw gezet en geleid en wel precies als in het geval van de bezetting in Breda met de kennelijke bedoeling om een bezetting van onderop te voorkomen en een eventuele zelfstandige actie van de arbeiders de wind uit de zeilen te nemen. Blijkbaar had de Franse vakbeweging, nadat de suggestie van het bezettingsrecht eenmaal was gedaan, terstond begrepen wat of de burgerlijke samenleving van haar verwachtte en zij liet er blijkbaar geen gras over groeien en ging terstond tot handelen over. Geen wonder, dat er in burgerlijke kringen van dat moment af over een eventueel bezettingsrecht niet meer werd gesproken. Waarom zou men een dergelijk recht nadrukkelijk in de wetgeving opnemen, als de bedoeling waarmee dat zou geschieden ook zónder dat nadrukkelijke "recht" al meteen werd verstaan en dientengevolge hetzelfde effect werd bereikt?

"Het ging", zo vertelden onze Franse vrienden verder, "bij die bezetting van Rateau volstrekt niet om een incidenteel geval. Het werd al spoe-

dig duidelijk, dat men met een weloverwogen beleid van de Franse vakbeweging te maken had. De historie van Rateau herhaalde zich even later bij de Parijse drukkerij van de bekende uitgeverij Larousse. Ook daar was er een bedrijfsbezetting, die door de bonden werd geleid. En kort daarna deed zich een soortgelijke geschiedenis voor als bij de U.S.F.A.-bezetting in Helmond. Bij een confectiebedrijf, gevestigd op de Parijse Place Voltaire was er een spontane bedrijfsbezetting, die door de CGT werd overgenomen en met deze overname veranderde het karakter van de actie als bij toverslag en was het pal daarop ook geheel met de strijd gedaan.

Bij dit confectiebedrijf in Parijs sproot de actie van het grotendeels vrouwelijke personeel voort uit iets, dat ook bij ons al wel een paar maal tot optreden van de arbeiders heeft geleid, namelijk: wanbeheer van de directie. Het bedrijf stond voor zijn faillissement en er was niet eens voldoende geld om de lonen te betalen, zodat er bij de uitbetaling daarvan al een aanzienlijke achterstand was ontstaan. Iets dergelijks dus als zich hier in Nederland dezer dagen heeft voorgedaan bij de leerfabriek Willem Vos b.v. in Tilburg en bij het straal- en schildersbedrijf Cruson Combinatie in Rotterdam, welk laatste bedrijf eveneens door de werknemers werd bezet.

Bij het Parijse confectiebedrijf wisten de arbeidsters voor de daar bestaande loonachterstand wel een oplossing. Ze confisqueerden gewoon gedeelten van de nog aanwezige goederenvoorraad met de duidelijke bedoeling die te gelde te maken. Men zou met enige grond kunnen beweren, dat dit toch een symptoom is van een uitholling der braaf-burgerlijke moraal. Inderdaad. Echter: noch van de confiscatie, waar de bezetsters onderling over beraadslaagden, noch van het te gelde maken is veel terecht gekomen. Toen de bolsjewistische CGT zich met de zaak bemoeide werden dergelijke radicaal-revolutionaire oplossingen natuurlijk meteen de kop ingedrukt. Welnu, juist het gemak waarmee de vakbeweging daarin slaagde, het feit ook, dat de strijdende arbeidsters hier, hun mannelijke collega's bij Rateau of Larousse zich als het ware als "vanzelf" weer aan het gezag van een door en door burgerlijk instituut als de vakbeweging onderwierpen, dát maakt ons juist zo behoedzaam wanneer het er om gaat een oordeel uit te spreken over de mentaliteit van de Franse arbeidersklasse.

Onze conclusie is, dat de Britse arbeiders vaak bijzonder veel lak aan de vakbeweging hebben, ook dan wanneer zij formeel het vakbewegingsvaandel lijken te volgen en dat de vakbewegingsmythe in het hoofd van de Franse arbeiders nog een grote rol speelt, ook dan wanneer zij schijnbaar bezig zijn de paden der vakbeweging te verlaten. Overigens is de huidige instelling van de Franse bonden ten aanzien van bedrijfsbezettingen, die zo sterk lijkt op wat hier te lande zich bij het NKV schijnt af te spelen, natuurlijk uitermate interessant. Het ligt voor de hand, dat de parallellen tussen Nederland en Frankrijk in dit opzicht allerminst toevallig zijn en een soortgelijke achtergrond hebben. Nauw met alles samen hangen vanzelfsprekend ook de parallellen tussen het optreden van de Franse en de Nederlandse bourgeoisie. We hebben er in een der vorige nummers al melding van gemaakt hoe het Nederlandse ondernemersdom aan alle managers de waarschuwing heeft laten horen "zo min mogelijk provocerend op te treden" in het geval van een bezetting. We wezen toen ook op het geval van een bezetting in de buurt van Parijs waarvoor - in tegenstelling tot hetgeen voorheen veelal de regel was - nu eens niet de hulp van de politie werd ingeroepen. Het ziet er naar uit, dat de Franse heersende klasse wat dat betreft niet op haar schreden terugkeert en er hoe langer hoe meer oren naar heeft, dat men met

stroop meer vliegen vangt dan met azijn. In één woord: de Nederlandse en de Franse situatie lijken op elkaar in alle opzichten.

Al wat hierboven geschreven staat dankt - naar de lezer begrepen zal hebben - evenals de vorige beschouwing over hetzelfde onderwerp - zijn ontstaan aan een internationale discussie. Aan die discussie is ook door een Engelse makker deelgenomen. Uit zijn bijdrage tot de gedachtenwisseling valt af te leiden, dat de situatie in Groot-Brittannië met die in Frankrijk en Nederland toch in tal van opzichten verschilt.

Onze Britse vriend begint zijn discussiebijdrage met enkele opmerkingen naar aanleiding van de kwestie van het eventueel toekennen van een bezettingsrecht mede in verband met ons betoog, dat hiermee aan de vakbeweging een wettelijke mogelijkheid geboden zou worden zich aan het hoofd van bezettingsacties te plaatsen. Hij schrijft:

"Ik weet niet precies hoe in Holland of in Frankrijk op dit punt de wetgeving luidt, maar hier in Engeland is het zo, dat wanneer mensen bij een bepaald bedrijf werken, zij ook het recht bezitten op het bedrijfsterrein te vertoeven, tenzij de eigenaar dat niet wenst en zich om die reden tot de politie wendt en haar hulp inroept om die mensen te doen verwijderen. Om die reden bijvoorbeeld waren de bezettingen bij de Schotse scheepswerven aan de Clyde, bij Plessey in Alexandria, bij Fisher-Bendix, niet 'in strijd met de wet' en kon de vakbeweging zich er zoveel mee bemoeien als zij wilde. Er bestaat in Groot-Brittannië geen wet, die zegt, dat bedrijfsbezetting niet is toegestaan; er is evenmin een Britse wet die zegt, dat bedrijfsbezetting wél is toegestaan. Alles hangt er van af hoe zich een bezetting ontwikkelt en welke stappen er wederzijds genomen worden in de loop van het conflict. Een fabrieksdirecteur kán wettelijk de politie vragen om in het geval van een bezetting tot ontruiming over te gaan. Maar hij hoeft het niet te doen. Daar komt bij, dat de zaak gecompliceerd is. De ene situatie verschilt volledig van de andere. Neem bijvoorbeeld het kraken, ook een soort van bezetting. Sommige huiseigenaren erkennen het als een eenvoudig te accepteren feit, andere daarentegen niet. Bijgevolg wordt het niet in alle gevallen als iets onwettigs beschouwd."

Onze Engelse vriend roert een ander punt aan, waar hij vervolgt:

"Het is nooit mijn standpunt geweest, dat bedrijfsbezettingen en gewone stakingen principieel van elkaar verschilden. Het een zowel als het ander is een manier om de aanwending van arbeidskracht stop te zetten als methode om druk uit te oefenen op een patroon, die niets liever wil dan ongestoorde voortgang der produktie."

Terugkomend op wat hij in 't begin van zijn betoog gezegd heeft, merkt hij op:

"Uitsluitingen door de patroons zijn in Engeland een legale zaak, net zo legaal als stakingen. Maar dat wil wederom niet zeggen, dat alle stakingen legaal zijn. Denk even aan de Industrial Relations Act (de Wet op de Industriële Verhoudingen - D & G). Toen die wet op een gegeven moment niet werd toegepast, geschiedde zulks omdat de ondernemers en de regering beide van mening waren, dat de toepassing ervan allesbehalve nuttig zou zijn. Bedenk ook, dat wetten die onpraktisch blijken vaak genoeg worden gewijzigd of ingetrokken. Overigens hebben jullie ongetwijfeld gelijk, dat het best eens zou kunnen zijn, dat bedrijfsbezettingen wettig worden verklaard om de redenen die jullie aangeven. Het zou verwonderlijk zijn als die redenen er niet achter staken. Je moet daarbij niet vergeten, dat iedere wet elk ogenblik door de heersers buiten werking kan worden gesteld als zij dat wensen. Daar-

enboven kennen wij hier zoiets als noodwetten, die desgewenst van kracht kunnen worden verklaard. Dan wordt de noodtoestand afgekondigd en alle andere wetten zijn opgeschort. Vergeet niet, dat de heersende klasse zelf er nooit voor is teruggeschrokken om in strijd met haar eigen wetten te handelen".

Onze Britse vriend vervolgt:

"Het kan natuurlijk erg belangrijk zijn om bepaalde strijdvormen een wettelijke basis te geven. Maar het allerbelangrijkste is dat niet. Waar het om gaat is de vraag hoe en in welke richting de klassekrachten zich ontwikkelen in een concrete situatie. Vorm en inhoud van een strijd zijn beide van evenveel betekenis en bedrijfsbezettingen zijn noch een middel voor alle omstandigheden, noch garanderen zij automatisch succes aan de arbeiders, of ze nu wettelijk zijn toegestaan of niet. Zeker is het kapitalistische systeem in staat allerlei strijdvormen te integreren en binnen de heersende orde te accepteren, ook al zal dat bij sommige kapitalisten op weerstand stuiten en ook al zal de heersende klasse haar eigendomsrecht over de produktiemiddelen en haar winstmakerij en uitbuiting onverkort handhaven. Ondanks een dergelijk "aanvaarden" van sommige strijdmethoden zal er aan de klassenstrijd natuurlijk geen einde komen. De strijd houdt niet op op het moment, dat het stakingsrecht wordt erkend, de strijd houdt evenmin op indien er een recht tot bezetting komt. Als de mogelijkheden voor de vakbonds-bureaucratie om een greep op de arbeiders terug te krijgen worden vergroot, dan zullen de arbeiders nieuwe strijdvormen ontwikkelen als antwoord op die situatie. Welke kan ik niet voorspellen en kan niemand voorspellen. Dat immers is nu net precies iets, wat zich ontwikkelt door de zelfbeweging van de arbeiders. Het is ook geen zaak van hun "bewustzijn" (wat men daar ook onder verstaan wil), het is een kwestie van hoe zij handelen of niet handelen."

Ons commentaar op deze uiteenzettingen van Britse zijde kan kort zijn. Wij geloven, dat er tussen onze Engelse vriend en ons nauwelijks enig verschil van inzicht bestaat over de wijze, waarop het handelen van arbeiders enerzijds, van vakbonden of patroons anderzijds beoordeeld moet worden. Wij delen zijn opvatting - die men overigens ook in onze uiteenzettingen hierboven terug kan vinden - dat naast de strijdvorm, de inhoud van een strijd van minstens evenveel betekenis is, mits - voegen wij er aan toe - men met die term maar niet zoiets als "het bewustzijn" bedoelt, maar het zelfstandige handelen der betrokkenen. Maar over dat zogenaamde "bewustzijn" oordeelt onze Engelse makker net als wij. Dat blijkt ook zeer duidelijk uit een tot nu toe nog niet geciteerde passage van zijn brief, waarin hij uiteenzet, dat het "bewustzijn" soms en zelfs vaak een belemmering voor de klassenstrijd kan wezen en dat een grote dosis ervaring van bepaalde arbeiders allerminst garandeert, dat zij in een gegeven concrete situatie de dingen ook doorzien.

Zijn opmerkingen over wettelijkheid en onwettelijkheid van stakingen of bezettingen brengen ons, geloven wij, niet zo heel veel verder. Niet dáár ligt het verschil tussen de Britse situatie en die in Frankrijk of Nederland. Waarom wij dan zopas hebben geconcludeerd, dat de situatie in Engeland in tal van opzichten tóch anders is? De reden daarvoor is te vinden in een mededeling van onze Londense vriend, dat er bij de heersende klasse van Groot-Brittannië een duidelijke neiging bestaat om bedrijfsbezettingen "onwettig" te verklaren.

Onze Britse makker is het niet ontgaan, dat dit er op neerkomt, dat de Britse bourgeoisie een soortgelijke ontwikkeling op precies tegenoverge-

stelde wijze probeert meester te worden. Als hij daaraan toevoegt, dat men er aan kan zien, dat er noch voor de "zetten" der arbeiders, noch voor de "tegenzetten" der heersenden schema's of recepten kunnen worden opgesteld, dan onderschrijven wij dat natuurlijk. Maar wij voegen er aan toe, dat er voor zo geheel verschillende tendenzen toch een aanwijsbare oorzaak moet zijn en dat het van betekenis is zich daarin te verdiepen. Het is om die reden, dat wij van plan zijn, en ook onderling reeds zijn overeengekomen, de internationale discussie over deze materie voort te zetten. Wij zullen onze lezers op de hoogte blijven houden.

=====

K A N T T E K E N I N G E N   B I J   D E   B O E R E N R E V O L T E

De acties die de Nederlandse boeren onlangs hebben ondernomen in navolging van hetgeen al veel eerder de Franse en Belgische boeren en eveneens die in de Duitse Bondsrepubliek hebben gedaan, kunnen natuurlijk niet worden vergeleken met enige vorm van arbeidersstrijd. Wanneer arbeiders in verzet komen, dan doen zij dat als deel van een klasse, die op de kapitalistische markt uitsluitend haar arbeidskracht heeft aan te bieden. Ieder sociaal conflict waarbij arbeiders betrokken zijn is in wezen een conflict tussen verkopers van arbeidskracht en één of meer kopers van deze waar. Het conflict tussen de verbolgen boeren en de regering droeg dit karakter alterminst.

Boeren zijn geen loonarbeiders, maar agrarische ondernemers. Ook in het geval dat zij tot de k l e i n e ondernemers behoren, die niet of nauwelijks tot de kopers van arbeidskracht kunnen worden gerekend, dan nóg behoren zij geenszins tot degenen, die hun arbeidskracht verkopen. Wat de boer als inkomen geniet, dat is niet de prijs van zijn arbeidskracht; het is in beginsel datgene wat er na aftrek van zijn kosten overschiet van de opbrengst van zijn produkten.

Dat een kleine boer, die er geen personeel op na houdt, de waar die hij ter veiling brengt of naar de melkfabriek voert met zijn e i g e n arbeidskracht geproduceerd heeft en dat er derhalve dan bij zijn kosten géén loonkosten zijn, stempelt hem nog niet tot een arbeider. Het moge waar zijn, dat sommige kleine boeren in marginale, moeilijk renderende bedrijven soms minder inkomen hebben dan sommige geschoolde arbeiders, zelfs in die uitzonderingsgevallen nemen de boeren niettemin toch als ondernemers aan de produktie deel. Dientengevolge nemen zij ook als ondernemers deel aan de distributie. Tenslotte is er geen boer, hoe ook zijn financiële omstandigheden mogen wezen, of hij beschikt over produktiemiddelen, over grond, opstallen en machines, dus over constant kapitaal. Er is geen enkele arbeider in een vergelijkbare positie. Dat brengt met zich mee, dat arbeiders en boeren in de kapitalistische maatschappij geheel verschillende belangen hebben.

Omdat de boeren niet als verkopers van arbeidskracht optreden streven zij niet naar loonsverhoging. Zij zijn geen loontrekkenden, maar - gelijk iedere ondernemer - verkopers van met vreemde of eigen arbeid vervaardigde produkten. Het is het belang van de kapitalistische samenleving in haar geheel, dat de prijzen van die (agrarische) produkten zo laag mogelijk worden gehouden. Wanneer zij stijgen wordt een sterke opwaartse druk op de lonen

uitgeoefend en het gevolg is een kettingreactie, die een ernstige bedreiging vormt voor wat wel "het economisch evenwicht" wordt genoemd. De industriële ondernemer ziet zich geconfronteerd, hetzij met ernstige ontevredenheid van zijn arbeiders, hetzij met een **geringere winstmarge als gevolg van loonsverhogingen**, hetzij met een verslechterde concurrentiepositie tengevolge van het over de ganse linie gestegen prijsniveau of met alle drie deze facetten tegelijkertijd. Uiteindelijk - men denke bijvoorbeeld slechts aan de hogere prijzen van landbouwmachines en -werktuigen - zouden door dat alles de voordelen van een puur agrarische prijsverhoging voor de boeren sterk verminderen zo niet geheel teniet worden gedaan.

Aangezien de agrarische ondernemers voor dit alles allerminst de ogen sluiten, streven zij niet zozeer naar een inkomensvergroting door prijsverhoging, dan wel naar verlaging van hun bedrijfslasten. Zij verlangen van de overheid méér subsidies en méér belastingfaciliteiten dan zij reeds genieten. De boerenrevolte die Nederland te aanschouwen heeft gekregen - er is zelfs door sommige kranten van een "boerenrevolutie" gesproken - kan gezien worden als een poging om deze wensen vervuld te krijgen door middel van politieke pressie. De daar achter stekende filosofie is deze, dat het agrarische inkomen resulteert uit een bepaalde financieel-agrarische politiek en dat derhalve deze politiek moet worden gewijzigd. De regering zou behalve met de aankondiging van zekere beleidsmaatregelen, ook naar het voorbeeld van Hamlet uit het **gelijknamige** toneelstuk van Shakespeare hebben kunnen antwoorden met de opmerking, dat er méér dingen een rol spelen dan deze filosofie bevroedt.

De belastinggelden waarover de overheid beschikt zijn voor het aller-grootste deel afkomstig uit de in het bedrijfsleven geproduceerde meerwaarde. Of er nu van dit deel van de meerwaarde via **s u b s i d i e s** een groter bedrag naar de agrarische ondernemer wordt **t o e g e s c h o v e n** dan wel of hij **t e g e m o e t k o m i n g e n** van de fiscus, dat wil zeggen belastingvermindering krijgt, waardoor de middelen van de overheid dalen, is een zuiver technische kwestie, die **p r i n c i p i e e l** geen enkel verschil maakt. Het gaat daarbij steeds om een andere verdeling van de meerwaarde over de verschillende categorieën van het ondernemersdom met alle daaraan verbonden zeer ingewikkelde konsekwenties, die wij in deze kanttekeningen bepaald niet willen schetsen. Er zij hier slechts vastgesteld, dat het bij het boerenverzet in feite om een dergelijke herverdeling van de meerwaarde gaat, zoals het ook bij in- en uitvoerrechten, investeringsaftrekken en dat soort zaken daarom gaat. Het spreekt vanzelf, dat iedere regering die zich tegenover het probleem gesteld ziet, onmiddellijk bedacht moet zijn op de reacties en bezwaren van die categorieën die bij een dergelijke herverdeling alleen maar te verliezen hebben.

Uiteraard is zo'n herverdeling der meerwaarde in de allereerste plaats een zaak van de heersende klasse en haar politieke bewindvoerders. Dat echter neemt niet weg, dat er zich bij het boerenverzet enkele nevenverschijnselen hebben voorgedaan, die voor ons uitermate interessant en leerzaam zijn. We bedoelen: de daarbij zichtbaar geworden tegenstelling tussen de in actie gekomen agrariërs en hun organisaties. De parallel met datgene wat strijdende arbeiders telkens opnieuw ten aanzien van de vakbeweging meemaken dringt zich onwillekeurig op. Net als de arbeiders op hun wijze voelen de boeren zich door hun organisaties in de steek gelaten. Zoals vakbondsbestuurders herhaaldelijk is overkomen, zo zijn ook de bestuurders der boerenorganisaties door hun leden uitgefloten en uitgejoeld. Het gebeurde onder meer op de demonstratieve protestbijeenkomst in het Utrechtse stadion op za-

terdag 10 augustus, die door de heren bestuurders in trouwe navolging van hetgeen de vakbondsbureaucraten plegen te doen, was opgezet om de leden stoom te laten afblazen en de vaart te halen uit hun spontaan handelen.

Ruim een week na de bewuste bijeenkomst heeft een der bewuste bestuurders - zo blijkt uit een verslag in de "Nieuwe Rotterdamse Courant" van 20 augustus - getracht de betekenis van dat alles af te zwakken. Er zou volgens zijn zeggen, slechts door een zeer kleine minderheid geschreeuwd en geroemd zijn, het vertrouwen in de organisaties zou ongeschokt zijn gebleven en de kranten zouden van de Utrechtse bijeenkomst een onjuist beeld hebben gegeven. Wat hij in zijn haast om de ontstane indruk weg te wissen over het hoofd heeft gezien is, dat men geenszins naar de bijeenkomst in het Utrechtse stadion behoeft te kijken om de kloof tussen de verbolgen boeren en de landbouworganisaties te constateren. Dagen voor de massale demonstratie in Utrecht waren er televisie-uitzendingen waarin boeren, soms in aanwezigheid van bestuurders, op de tegenstelling tussen leiders en leden op volstrekt rustige wijze en buiten iedere emotionele sfeer, de aandacht vestigden.

De achtergrond van die tegenstelling is wezenlijk dezelve als die waarvan sprake is bij de tegenstelling tussen vakbonden en vakbondsleden. De georganiseerde landbouw (zoals de boerenorganisaties met een verzamelterm worden aangeduid) moge géén instelling zijn die arbeidskracht verkoopt en op die wijze de kapitalistische loonwet gehoorzaamt, zij is w é l , op overeenkomstige wijze als de vakbeweging, een organisatie v a n de burgerlijke maatschappij en als zodanig gaan bij haar de totale belangen der bestaande samenleving vóór de specifieke (groeps)belangen der aangesloten leden. Zoals de vakbeweging mede-verantwoordelijk is voor het loonbeleid, zo is de georganiseerde landbouw mede-verantwoordelijk voor het agrarische subsidie- en prijsbeleid. Daar komt dan nog bij, dat voor de georganiseerde landbouw evenals voor de vakbeweging geldt, dat de belangen van de organisatie zelf zich hoe langer hoe meer gaan verzelfstandigen en een volstrekt eigen leven gaan leiden. De gang van zaken rond het boerenverzet heeft nog weer eens gedemonstreerd hoezeer men hier te maken heeft met een maatschappelijke wet, met een algemeen maatschappelijk verschijnsel.

Wat voorts aan vrijwel iedereen bij de boerenrevolte - die natuurlijk al-lerminst een boerenrevolutie is *) - is opgevallen, is de complete afzijdigheid van de zogenaamde Boerenpartij van de heer Koekoek en de zijnen. Dat de heer Koekoek zelf buitenslands vertoefde op het tijdstip dat de boeren op grote schaal een taktiek toepasten, die hij op kleine schaal propageerde toen zijn partij nog in de windselen lag, vormt daarvoor natuurlijk géén verklaring. Tenslotte verbleef de minister van landbouw, de heer Van der Stee, op dat moment óók buitenslands. Hij keerde terug, zij het erg laat, omdat hij op de ernst der gebeurtenissen een kennelijk verkeerde kijk had. De heer Koe-

---

*) Van boerenrevoluties is slechts dáár sprake waar de kapitalistische eigendoms- en produktieverhoudingen ontbreken en waar de boeren in opstand komen teneinde vóór-kapitalistische maatschappijvormen omver te werpen en zich van hun knellende banden te bevrijden. Zij doen zich voor in de zogenaamde "derde wereld"; zij deden zich voor in China vóór 1949, in Rusland voor 1918 en in West-Europa voor 1848. In de Verenigde Staten, waar van het begin af aan het kapitalisme geïmporteerd werd, zijn zij nimmer voorgekomen, in Latijns-Amerika des te meer.

koek keerde niet terug omdat hij er blijkbaar totaal geen kijk op had. Voor zover zijn partij altijd gepretendeerd heeft een politieke boeren-voorhoede te zijn, leverden hijzelf én zijn organisatie het bewijs, dat politieke voorhoeden als het er op aan komt in het achterste gelid marcheren of in het geheel niet marcheren. Dat is een feit, dat door de povere excuses van die zijde allerm minst is uitgewist. Het is een feit overigens, dat zich in de geschiedenis van welke politieke voorhoede dan ook telkens opnieuw heeft geopenbaard.

=====

E E N E C H E C V A N D E M A A T S C H A P P I J K R I T I S C H E
V A K B E W E G I N G B I J O N Z E Z U I D E R B U R E N

Op 8 mei van dit jaar brak er een grote staking uit in de Belgische glasindustrie. Vierduizend arbeiders in Charleroi legden het werk neer en sloten zich aan bij een actie van werkers in de platglasnijverheid. Op 13 mei breidde de beweging zich uit tot de vensterglasfabriek in Zeebrugge en op 15 mei tot de glasfabriek van Glaverbel Mol. De leiding berustte niet bij de arbeiders zelf, maar bij de bonden, die met de patroons tot een akkoord kwamen. Het kompromis kwam neer op een geringe loonsverhoging, die in twee fasen - met ingang van 1 mei en met ingang van 1 november - zou worden gerealiseerd. Het resultaat had voor de Belgische vakbeweging een dubbele betekenis: bij een deel van de arbeiders slaagde zij er in de indruk te vestigen als was zij een goede verdedigster van hun belangen; bij de patroons verstevigde zij de overtuiging, dat zij op haar konden rekenen als het er om ging de ontevreden arbeiders de wind uit de zeilen te nemen.

Voor een kink in de kabel zorgden de arbeiders van Glaverbel Mol. In tegenstelling tot de arbeiders van Zeebrugge en Charleroi besloten zij het door de vakbeweging gesloten akkoord niet te aanvaarden. Zij staakten door. Zij waren van mening, dat het zogenaamde "succes" van de vakbeweging maar pover afstak bij de loonsverhoging die hun strijdende genoten van de Poudreries Réunies in Balen of van het bedrijf Veille Montagne hadden weten te veroveren.

De Belgische vakbeweging poogde de voortgezette staking bij Glaverbel Mol te laten doodbloeden. Vijf weken lang schreef zij geen enkele stakersvergadering meer uit. Na vier weken zette zij ook de uitbetaling van stakingsgelden stop. De staking kreeg inmiddels een volkomen "wild", dat wil zeggen autonoom karakter. De arbeiders kozen een stakingscomité van acht man, dat de zaken in eigen hand nam bij wat niet slechts een krachtmeting met de directie, maar tevens een krachtmeting met de vakbond werd.

Wat de arbeiders bij hun zelfstandige actie ervoeren was, dat niet alleen de officiële vakbondsleiding tot hun tegenstanders behoorde, maar al evenzeer die binnen de Belgische vakbeweging opererende stroming, die zich "La nouvelle défense" oftewel "Het nieuwe verweer" noemt. Het betreft hier een vooral in de glassector opererende vakbewegingsoppositie, die men in velerlei opzicht met de zogenaamde "Maatschappijkritische vakbeweging" in Nederland kan vergelijken. Wat deze stroming nastreeft is een ombuiging of liever een zogenaamde ombuiging van het vakbondsbeleid, een hervorming van

de vakbeweging van binnen uit. De bestaande leiding zou vervangen moeten worden door een van een "strijdbaarder" soort en - precies zoals de "Maatschappijkritische vakbeweging" in Nederland - met een dergelijk programma slaagde zijer in niet slechts soms vrij belangrijke posten binnen de bestaande organisatie te bezetten, maar ook een zekere mate van sympathie en vertrouwen bij de arbeiders te wekken.

Tijdens de staking bij Glaverbel Mol is aan dat vertrouwen een duchtige knak toegebracht. Wat bleek was, dat tengevolge van het werken binnen het raam der bestaande vakbeweging van enige "strijdbaarheid" zoals met de mond werd beleden, totaal niets overbleef en ook totaal niets terecht kon komen. Door strijdbaarheid te tonen zou "La nouvelle défense" haar eigen, zo moeizaam veroverde posities binnen de vakbeweging in gevaar hebben gebracht. Voor de keuze gesteld, die op te geven en de arbeiders van Mol te steunen, dan wel ter veiligstelling van de posities de arbeiders te laten barsten, gaf zij de voorkeur aan het laatste. Daarmee was overduidelijk gedemonstreerd, dat de herverovering van de vakbeweging van onder op, waarvan deze "oppositie" steeds de mond vol had, niet meer was dan - op zijn zachtst uitgedrukt - een vrome illusie. Door het voeden van die illusie, zo kon er geconstateerd worden, had "Het nieuwe verweer" niet anders gedaan dan de vakbonden in de kaart spelen. De activiteit van deze "oppositie" betekende een versterking van de vakbondsmythe. Het werkelijke karakter van de vakbeweging werd door het door deze stroming gelegde rookgordijn aan het oog onttrokken. Gelijk het altoos gaat: niet zodra worden stromingen bij een conflict serieus op de proef gesteld, of het rookgordijn trekt op.

=====

E E N   K O U D E   D O U C H E   V O O R   E E N   " V O O R H O E D E "

Toen ruim een jaar geleden de dokwerkers van Gent en Antwerpen in felle strijd waren gewikkeld, werden zij tijdens hun staking voor de voeten gelopen door de Maoïstische groepering AMADA ("Alle Macht Aan De Arbeiders"), die een mogelijkheid had geroken, uit het havenconflict munt te slaan voor de eigen organisatie. Zij wierp zich op de beweging als gold het een vette kluit en overstelpte de dokwerkers met holle leuzen, goedkope partijpropaganda en naar eigen behoefte gekleurde informatie.

Sedert de bewuste staking heeft AMADA bij voortduring net gedaan alsof zij de leiding van de dokwerkersstaking had, derhalve als "dokwerkersvoorhoede-bij-uitstek" het vertrouwen van de havenarbeiders genoot en daarom in de eerste plaats in een havenstad als Antwerpen op de krachtige steun en de warme sympathie van deze categorie werkers kon rekenen.

Wat er van dit alles waar is, is zeer onlangs duidelijk gebleken toen twaalf militanten van de AMADA zich samen met enkele anderen voor de Antwerpse rechtbank moesten verantwoorden naar aanleiding van botsingen, die zich in mei van het vorige jaar in het centrum van Antwerpen hadden voorgedaan. Omdat de botsingen plaats hadden ten tijde van de dokwerkersstaking besloot AMADA van het rechtsgeding een show te maken, die niet alleen haar heldenrol tijdens de staking **nog eens in het volle licht zou plaatsen**, maar die er bovendien toe zou moeten bijdragen, dat haar de martelaarskroon werd opgezet en zij verplaatst werd in de rol van voornaamste slachtoffer van de

klassejustitie en de wraak van de heersenden.

Wat er in werkelijkheid voor de ogen van het publiek werd opgevoerd was allerminst de roerende tragedie waarvoor het draaiboek door de Maoïsten was geschreven, maar een klucht: de klucht van een zich tot voorhoede van de arbeidersklasse opblazende gummikikker, die plotseling wordt doorgeprikt.

In de zittingzaal van de Antwerpse rechtbank bevonden zich op de publieke tribune nog géén vijf dokwerkers toen de zaak van de rol werd afgeroepen. De massale betoging, die er tevoren werd georganiseerd met de bedoeling, dat er een grote menigte dokwerkers samen met de gedaagden naar het gerecht zou optrekken, liep op een daverende mislukking uit. Voor zover er bij de formatie van de "stoet" ook enkele dokwerkers waren komen kijken, bleven deze rustig aan de kant en op het trottoir staan. Tussen hen en degenen die meer dan een jaar lang hadden geschreeuwd, dat de havenarbeiders achter hen stonden, bleek er geen enkel wérkelijk contact te bestaan. Een "heldhaftige stoet" van arbeiders ontstond er niet. In het midden van de straat bevond zich slechts een handjevol AMADA-leden, dat bij die gelegenheid een koude douche kreeg. Het laatste niet alleen in figuurlijke zin, maar ook in de letterlijke betekenis van het woord. De opgetrommelde rijks-wacht verscheen met waterkanonnen en bezorgde de komedianten die zich de "voorhoede" van het Belgische proletariaat waanden, een nat pak. Of deze hersenspoeling er ook toe zal leiden, dat zij zullen gaan inzien hoe weinig hun voorhoede-opvattingen met de realiteit te maken hebben, wagen wij ernstig te betwijfelen.

=====

D U I T S E   S T U D E N T E N   E N   A U T O N O M E   A C T I E S

In het julinummer van 't Duitse maandblad "Politikon" komt een opvallend goede verhandeling voor over de wijze, waarop bepaalde standpunten binnen de oude arbeidersbeweging tot een foutieve analyse van het fascisme hebben geleid. Ergens in het uitvoerige stuk wordt opgemerkt, dat de Duitse studentenbeweging zich oriënteerde op revolutionaire groepen in Italië, Frankrijk of de "derde wereld" omdat er in Duitsland zélf géén revolutionaire arbeidersbeweging zou bestaan. De formulering houden wij voor onjuist en in strijd met de door de auteur van het opstel verkondigde mening, dat het in de toekomst (en nu) niet meer om een vernieuwing der oude arbeidersbeweging, maar om de zelfstandige beweging der arbeiders gaat. Die autonome beweging der arbeiders - de septemberstakingen van '69 en alle "wilde" acties daarna bewijzen het - is er in Duitsland wel degelijk. Dat de Duitse studenten hun blik over de grenzen richten komt niet doordat zelfstandige arbeidersstrijd, de enige met een revolutionair karakter, ontbreekt, maar het komt doordat de studenten de zelfstandige arbeidersstrijd niet als de kiem van een nieuwe arbeidersbeweging herkennen. Ook indien ze over een "nieuwe arbeidersbeweging" spreken hebben ze slechts het model van de oude voor ogen.

=====

DE SUCCESVOLLE STRIJD VAN DE
ARBEIDERSRAAD VAN ULSTER

De algemene staking die tussen 14 en 28 mei van dit jaar Noord-Ierland (Ulster) volkomen verlamde, was - afgaande op zowel uit Engeland als uit Ierland afkomstige berichten - een van de algemeenste en volledigste stakingen die er ooit op de Britse eilanden zijn geweest. Zij was ook een doorslaand bewijs van de kracht, die een massale beweging van arbeiders vermag te ontwikkelen. Noch de interventie van de Britse troepen in Ulster, noch de tussenkomst van de - al zijn politieke invloed aanwendende - Labour-premier Harold Wilson, noch de manoeuvres der vakbewegingsautoriteiten hebben de arbeiders ook maar een ogenblik aan het wankelen of van hun stuk gebracht. Het gevolg was, dat zij een complete overwinning boekten. Na veertien dagen capituleerde het Noordierse kabinet; premier Brian Faulkner gaf te kennen, dat hij zijn ontslag aanbod.

De directe aanleiding tot de staking was een beslissing, die op 14 mei door de Northern Ireland Assembly - het parlement van Noord-Ierland - werd genomen. Met 44 tegen 28 stemmen aanvaardde zij de door de regering Faulkner tot stand gebrachte overeenkomst van Sunningdale, waarmee op een nauwere samenwerking en een betere verstandhouding met de Ierse Republiek werd aangestuurd. In de ogen der protestantse extremisten in Noord-Ierland was dat een compromis, dat de band tussen Ulster en Groot-Brittannië dreigde door te snijden, een compromis, waarmee het bestaan van Ulster zélf in het geding kwam.

Betekende het resultaat van de staking, dat de bekrompen opvattingen der protestantse extremisten hadden gezegevierd over de gematigdheid van het kabinet en van het parlement? Zo is het voorgesteld door de meeste kranten, zeker door de meeste kranten buiten Ierland en Groot-Brittannië. Eenzelfde oordeel omtrent de gebeurtenissen kon men aantreffen bij de traditionele partijen en groeperingen der oude arbeidersbeweging, van de Noordierse "Social Democratic Labour Party" (SDLP) tot en met trotskistische of maoïstische groepen, hetzij in Groot-Brittannië, hetzij op het Europese of Amerikaanse continent. "Een soortgelijke actie als door de Arbeidersraad van Ulster werd ondernomen, maar dan voor een ander politiek doel, of zelfs aan actie voor een soortgelijk doel maar dan met andere deelnemers of andere lieden op de achtergrond", schreef de Britse groep "Solidarity" in juli jongstleden, "zou waarschijnlijk geestdriftig gesteund zijn door de traditionele linkerzijde, met marsen, demonstraties, resoluties en petitie's. In het onderhavige geval was het zo, dat de SDLP en sommige andere 'linkse' groepen bij de Britse Labourregering aandrongen op een ferm optreden en een grootscheeps gebruik van troepen tegen de stakers." Zo was het inderdaad. De verklaring voor deze vijandige stellingname ten opzichte van de Arbeidersraad van Ulster en ten opzichte van de staking is, dat dit soort "linkse" critici uitsluitend aandacht hebben geschonken - en plegen te schenken - aan wat de deelnemers aan een bepaalde actie zich daarbij v o o r s t e l l e n , aan wat zij in h u n h o o f d hebben aan opvattingen en ideeën.

Onze kijk op de Arbeidersraad van Ulster (de Ulster Workers Council) en op de meistaking in Noord-Ierland verschilt volledig van die der traditionele arbeidersbeweging. Voor haar, voor de officiële "linkerzijde", overweegt het feit, dat de stakende arbeiders p r o t e s t a n t e n waren

met e x t r e e m p r o t e s t a n t s e . onder de geestelijke invloed der Noordierse Oranje-garde staande leidslieden op de achtergrond. Voor ons daarentegen overweegt het feit, dat de stakende protestanten a r b e i d e r s waren en derhalve ook als zodanig zijn opgetreden. Voor ons is het niet zo belangrijk, wat de Ulster Workers Council of wat iedere individuele staker zich heeft voorgesteld. Wat dat ook geweest moge zijn, de Ulster Workers Council was een arbeidersraad en waar het op aan komt is, wat een arbeidersraad en wat arbeiders als zodanig, hun voorstellingen ten spijt, gedwongen zijn om te doen. Waar het vervolgens op aan komt is de vraag, wat of er van de invloed van protestantse of anderssoortige manipulanten op de achtergrond nog overblijft, wanneer arbeiders eenmaal als a r b e i d e r s beginnen te handelen.

Een van de leiders van de Ulster Workers Council, een zekere Glenn Barr, werd op 23 juni geïnterviewd door de Ierse radio. Een verslag van het interview verscheen op 30 juni in de Britse "Sunday Times". Barr zei volgens dit verslag: "De protestantse gemeenschap (in Noord-Ierland) heeft getoond, dat zij bereid is zich los te maken van de politici-oude-stijl die iedere vijf jaar met de 'Union Jack' (de Britse vlag) plachten te zwaaien. Wij hopen, dat de rooms-katholieke gemeenschap zich los zal willen maken van de politici, die met de driekleur (van de Ierse Republiek) zwaaien. Op die manier kunnen er zuiverder politieke verhoudingen ontstaan: klasseverhoudingen."

Dat klonk, krap drieëneenhalve week na het einde van de staking en de val der regering-Faulkner allesbehalve als het overwinningslied van aarts-reactionaire figuren als bijvoorbeeld de orangeistische dominee Ian K. Paisley. Het klonk eerder alsof er uit de smeltkroes van de staking iets geheel anders tevoorschijn was gekomen dan de scherpstrijpers der protestantse heersers in Ulster er hadden trachten in te stoppen.

Men behoeft er zich slechts rekenschap van te geven, in welke mate algemeen heersende gedachten ook onder de arbeidersklasse verbreid zijn, om 't volkomen vanzelfsprekend te vinden, dat de opvattingen waarmee de stakers hun strijd begonnen reactionaire trekken vertoonden, feit, dat uiteraard ook de beperkingen van de strijd verklaart. Maar al dat soort van dingen wast allemaal niet af, dat de staking de vindingrijkheid der arbeiders demonstreerde, dat zij liet zien, dat de werkers het verstonden op grote schaal stakingsposten op de been te brengen, dat zij de voedseldistributie wisten te organiseren, dat zij - de werkers - de controle over het geheel uitoefenden en dat zij er in slaagden in een situatie waarin de toevoer van benzine en andere vormen van energie totaal was afgesneden, niettemin brandstof te doen toekomen aan diegenen, die er werkelijk dringend behoefte aan hadden, protestanten en katholieken beiden. Veertien dagen lang bestond er in heel Noord-Ierland slechts één enkel gezag: het gezag van de Ulster Workers Council. Tot de politici, die altijd "in naam van het volk" plegen te spreken, verklaarden de arbeiders: "twee weken lang waren w ij het volk", woorden die een verslaggever uit de mond van een Noordierse arbeider heeft opgetekend.

Achter de staking stonden huisvrouwen en pensioentrekkers, gehele arbeidersfamilies. Tegen de staking ageerden plaatselijke vakbondsbesturen, de communistische partij en de secretaris-generaal van het Britse vakverbond, de nobele heer Len Murray. Op 20 mei, toen de staking één week oud was, kondigde dit soort lieden een demonstratie voor werkhervatting aan, die door Len Murray zou worden geleid. Zij hoopten, dat alleen al door de

aankondiging ervan het getij zou keren. Dat gebeurde niet en toen de demonstratie op 26 mei gehouden werd, bleek zij een kolossale flop. Gedemonstreerd werd er slechts door vakbonds- en partijfunctionarissen. De arbeiders en arbeidersvrouwen stonden aan de kant en bereidden de demonstranten een bijzonder hete ontvangst. Dat Len Murray aan het hoofd van de belachelijk kleine stoet ging, ofschoon hij nog nooit eerder in zijn leven ook maar één voet in Ulster had gezet, noemde een shopsteward "een vervloekte brutaliteit" *).

Dit soort "brutaliteiten" zijn naar onze mening bijzonder onthullend. Wat het optreden van Len Murray in Ulster onbedoeld aan het licht bracht was, wat het Britse vakverbond TUC zal ondernemen, wanneer er zich ooit in Groot Brittannië zelf een klasseconflict op een overeenkomstige schaal zal voordoen. Overigens waren er nog meer "onthullingen". Op dringend verzoek van de "Social Democratic Labour Party" in Ulster werden er troepen naar zeventien benzinestations gedirigeerd om de aflevering van benzine veilig te stellen. Het antwoord van de Ulster Workers Council was een uitbreiding van de staking over alle elektrische centrales, gasfabrieken en waterleidingbedrijven. Dat gebeurde op de 27ste mei. De volgende dag ging de Noordierse regering door de knieën.

Jarenlang hebben sommige "linkse" groepen de gebeurtenissen in Ulster en de situatie daar op hún manier geanalyseerd. Hun simpele voorstelling van zaken was, dat het Britse imperialisme in Ulster een protestantse heersende klasse steunde bij de onderdrukking der katholieken en dat een overwinning van de I.R.A. (het Ierse Republikeinse Leger) daar een einde aan zou kunnen maken. Maar de realiteit van een staking door protestantse arbeiders paste niet in dat beeld, zomin als zij paste in het beeld van de I.R.A. zélf, die altijd de Britse troepen in Ulster als de beschermers van alle protestanten had afgeschilderd. Vandaar dat de IRA-leiders zich muistil hielden gedurende de veertien dagen dat de Britse troepen het verzet van de protestantse arbeiders trachtten te breken.

Er kwam geen enkele officiële verklaring van IRA-zijde, zo goed als ook Paisley c.s. zich van commentaar onthielden. Het werd duidelijk dat alle leiders, van welke religie of politieke kleur ook - zoals bij leiders altijd het geval is - mijlenver van de arbeiders staan op het moment dat deze hun strijd z é l f voeren.

Toen de staking begon heette het, dat Ulster diende te worden "gered". Toen de arbeiders hadden gewonnen kwam voor de zoveelste keer in de geschiedenis aan het licht, dat heersers niet zo bijzonder content zijn met "reddingen" die zij aan de arbeiders te danken hebben. Want als er één betekenis aan de staking in Ulster moet worden toegekend dan deze, dat juist het Noordierse ideaal van een protestants en met Groot-Brittannië verbonden Ulster er meer dan door wat anders ook door op de achtergrond raakte. Wat de staking op de voorgrond plaatste was niet het ideaal van Ulster maar de realiteit van de arbeidersmacht. Protestantse én katholieke arbeiders werden er in gelijke mate door gefascineerd.

---

*) Wij danken de kennis van deze uitspraak en van tal van andere feiten aan een voortreffelijke reportage over de staking van de hand van Eamon McCann in het Londense weekblad "Time Out", nr. 223.